

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



**МАТЕРІАЛИ**

**наукової конференції професорсько-викладацького складу  
Полтавського державного аграрного університету  
за підсумками науково-практичних досліджень в 2023 році**

*14-15 травня 2024 року*



**Полтава**

**Редакційна колегія:**

**Олег Горб**, проректор з науково-педагогічної, наукової роботи, доцент;

**Петраш О. В.**, доцент кафедри механічної та електричної інженерії, доцент;

**Яснолоб І. О.**, доцент кафедри підприємництва і права, доцент;

**Олександр Безкровний**, декан факультету обліку та фінансів, доцент;

**Олександра Біловод**, декан інженерно-технологічного факультету, доцент;

**Дмитро Дячков**, директор навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій, професор

**Сергій Кулинич**, декан факультету ветеринарної медицини, професор

**Микола Маренич**, директор навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології, професор

**Анатолій Шостя**, декан факультету технологій тваринництва та продовольства, старший науковий співробітник

**Світлана Козина**, завідувач інформаційно-консультаційного центру міжнародного методичного забезпечення

**Віктор Радочін**, начальник редакційно-видавничого відділу

Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу Полтавського державного аграрного університету за підсумками науково-практичних досліджень в 2023 році (м. Полтава, 14-15 травня 2024 року). – Полтава: РВВ ПДАУ, 2024. – 193 с.

- розуміння уряду та організацій того, що розвиток туризму негативно впливає на навколишнє середовище;
- зростаюча поінформованість громадськості про можливості впливу на туристичну політику;
- пріоритетні напрямки розвитку сталого туризму [2].

В 1992 році на Міжнародній конференції з довкілля і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт Землі) було прийнято міжнародний документ «Порядок денний на XXI століття для індустрії подорожей і туризму». Ця конференція розглядала оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток як взаємопов'язані і взаємозалежні області. Основні постулати принципів, цих зустрічей – це висока якість довкілля і здорова економіка для всіх народів світу, що виражається у прагненні до відповідальних та продуманих починань у різних сферах людської діяльності, пов'язаних із покращенням якості життя та захистом планети в цілому. У «Порядку денному на XXI ст.» було окреслено пріоритетні напрями роботи національних адміністрацій з туризму, а саме:

- оцінювання сумісності існуючої туристичної інфраструктури з метою забезпечення життєздатного туризму;
- оцінювання економічних, соціальних, культурних і природних складових розвитку тур фірм;
- навчання, освіта та громадське розуміння процесів сталого розвитку;
- обмін інформацією;
- розробка тур продуктів з дотримання принципів сталого розвитку;
- вимірювання прогресу в досягненні розвитку на місцевому рівні;
- партнерство [3].

Розвиток туристичної сфери визначається рядом факторів зовнішнього та внутрішнього впливу, які слід враховувати для розробки концепції сталого розвитку туризму в регіоні. Найчастіше використовується розподіл факторів на зовнішні (екзогенні) і внутрішні (ендогенні), які у сфері туризмі посідають важливе місце та мають специфічні прояви. Зовнішні чинники впливають на туризм, в основному, через демографічні та соціальні зміни, а також через фінансово-економічні умови. Серед численних зовнішніх факторів, що впливають на розвиток туристичної індустрії доцільно виділити основні їх групи: політичні, економічні, соціально-демографічні, науково-технічні (рис. 1).

**УДК 334.73:338.432**

*О. О. Томілін, д. е. н., професор,  
Т. О. Багаліка, зво ОС доктора філософії  
Полтавський державний аграрний університет*

## **ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КООПЕРАТИВНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

Одним з головних інструментів, які дозволяє мінімізувати виробничі та ринкові ризики в аграрній сфері є кооперація. Сьогодні кооперація, як форма самоорганізації посідає вагоме місце у сільському господарстві багатьох країн світу. Розвиток системи кооперування в сільському господарстві полегшує

працю працівника села, а також забезпечує постійний подальший розвиток агропромислового виробництва.

На думку окремих вчених-економістів, кооперація являє собою таку форму співробітництва, яка шляхом об'єднання окремих осіб прагне поліпшити умови існування населення та ступенево усунути негативні явища сучасного економічного ладу [1]. Значний вклад у спробу відродити розуміння істинної сутності кооперації і кооперативного підприємства зробив учений В. Зіновчук, який довів, що кооперація – є процесом добровільного об'єднання виробничих ресурсів суб'єктів господарської діяльності, і які проявляють зацікавленість у досягненні певних соціально-економічних та фінансових результатів [3]. Окремі автори вважають, що кооперація – це продукт двох взаємопов'язаних чинників – кооперативної ідеї та практичної кооперативної роботи [2]. Так, А.О. Шепіцен у своїх дослідженнях доводить, що кооперація – це процес добровільного об'єднання фінансових, виробничих ресурсів, які знаходяться у розпорядженні суб'єкта підприємства з метою отримання прибутку [7].

Узагальнюючи погляди вчених-економістів встановлено, що кооперація – це форма організації праці за якої, значна кількість людей, які колективно беруть участь у процесах праці. Розуміння суті кооперації формувалося у процесі інституціоналізації засад спільної взаємодії людей, розвитку соціуму, господарської системи та виду діяльності. Нині в аграрному секторі національної економіки країни спостерігається стійка тенденція перетворення сільськогосподарських підприємств в кооперативи, які становлять значну частину від усіх агропромислових підприємств нашої держави. Загальні принципи коопераційних та інтеграційних процесів свідчать про трансформацію і зближення досліджуваних форм поділу праці. Зважаючи на останні військові події в Україні та наявний ресурсний потенціал наша держава не може самостійно забезпечити подальший розвиток провадження господарської та іншої діяльності кооперативів з метою зростання матеріального добробуту. Кооперативи в змозі самостійно здійснювати ефективний контроль щодо відповідності сировини до вимог міжнародних стандартів ISO [6]. Фінансове забезпечення зовнішньо-економічних відносин операційного змісту стосується зовнішньої торгівлі, виробничої і науково-технічної кооперації та інших видів діяльності. В сфері зовнішньої торгівлі підприємства можуть здійснювати операції щодо імпорту, експорту і реекспорту продукції. Функціонування підприємств на засадах ринкової економіки зумовлює необхідність інтеграції у світовий економічний простір. Зовнішньо-економічна діяльність підприємств пов'язана з міжнародною кооперацією у сфері виробництва, науки, торгівлі. Зовнішньо-економічна діяльність включає експорт і імпорт продукції, вивіз капіталу, залучення іноземних інвестицій, створення спільних з іноземними представниками підприємств [4]. Вид діяльності – сукупність подібних за економічним змістом господарських операцій [5]. Кооперація як співпраця всіх галузей кооперативного руху потребує єдиного головного центру, що розширить можливості та перспективи для всебічного розвитку організаційно-економічного механізму функціонування агропромислового виробництва країни. За рахунок ефективного регуляторного організаційно-економічного механізму

підприємства аграрної сфери зможуть на перспективу забезпечити ефективність виробництва, конкурентоспроможність виробленої продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках та здійснити оперативну адаптацію об'єднаних кооперативних підприємств в нинішніх складних фінансово-економічних умовах. Формування та розвиток сільськогосподарських кооперативів характеризується певною стабільністю, високим рівнем конкурентоспроможності продукції, виробленої кооперативним сектором.

Перспективним напрямом подальших досліджень є побудова нових форм кооперації, внутрішнього економічного механізму методів управління та системного використання ресурсів у відновленні кооперативного руху, а також розробка внутрішнього регуляторного економічного механізму розвитку та управління кооперацією з урахуванням світового досвіду.

#### **Список використаних джерел:**

1. Бородаєвський С. В. Історія кооперації / С. В. Бородаєвський. Прага: Український громадський вид-ий фонд, 1925. 445 с.
2. Гелей С. Д. Теорія та історія кооперації: підруч. / С. Д. Гелей, Р. Я. Пастушенко//К.: Знання, 2006. 513 с.
3. Зіновчук В. В. Організаційні основи с/г кооперативу. Київ, 2001. 380 с.
4. Томілін О.О. Організація господарської діяльності підприємства: монографія. Полтава: "Оріяна", 2009. 176 с.  
URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1567>
5. Томілін О.О., Тютюнник Ю.М., Бражник Л.В., Дроботя Я.А. Фінансово-економічний словник – довідник / за наук. ред. проф. О.О. Томіліна / Полтава: ПДАУ. 2023. 108 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/15028>
6. Ульянченко О.В., Томілін О.О., Бухало О.В., Коломієць С.А. Розвиток кооперативних відносин в овочепереробному підкомплексі // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія "Економічні науки": зб. наук. пр. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2019. № 2. С. 3–12.  
URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/6581>
7. Шепіцен А. О. Стратегія диверсифікації як основа формування конкурентоспроможності аграрної продукції. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2003. № 3. С. 256–259.

**УДК 336.71**

*Ю. М. Тютюнник, к. е. н., доцент  
Полтавський державний аграрний університет*

### **СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКТИВІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

Активи банку – це напрями розміщення та використання ресурсів банку для отримання прибутку при раціональному розподілі ризиків по окремих видах операцій та для підтримки ліквідності банку. Сутність активів банківських установ обумовлюється їхньою роллю в економіці як фінансових посередників, що акумулюють тимчасово вільні кошти суб'єктів господарської діяльності та населення і розміщують їх на умовах повернення, строковості й платності [1].

## СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

<b>Л. Б. Воловик</b> СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ .....	140
<b>Л. О. Дорогань-Писаренко, О. В. Єгорова, Л. О. Чіп</b> ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІДЕЙ СТАРТАП-ПРОЄКТІВ .....	141
<b>В. І. Аранчій, О. В. Безкровний, Я. А. Дроботя</b> КРИТТОГРАФІЧНИЙ ЗАХИСТ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ .....	143
<b>Т. Є. Дугар, М. В. Єрмолаєва, С. В. Тютюнник</b> ВТРАЧЕНІ ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: АКТУАЛЬНІ ПОРАДИ БУХГАЛТЕРУ .....	145
<b>Н. А. Канцедал, М. В. Єрмолаєва, О. В. Лега</b> ПОДІЇ ПІСЛЯ ЗВІТНОЇ ДАТИ: ПОНЯТІЙНА БАЗА І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ .....	148
<b>О. М. Краснікова</b> ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ .....	151
<b>О. В. Лега, Т. Б. Прийдак, Л. В. Яловега</b> ДОГОВІРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ.....	153
<b>Т. В. Мокієнко, Р. В. Ліпський</b> АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ .....	155
<b>С. М. Приходько</b> МІСЦЕВІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ: ОПТИМАЛЬНА МОДЕЛЬ .....	157
<b>А. І. Рудич</b> КЛАСИФІКАЦІЯ УМОВ І ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ .....	160
<b>О. О. Томілін, Т. О. Багаліка</b> ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КООПЕРАТИВНИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ .....	161
<b>Ю. М. Тютюнник</b> СТРУКТУРНО-ДИНАМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКТИВІВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ .....	163
<b>В. Д. Чумак, Л. В. Бражник</b> ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА .....	165
<b>С. В. Шейко</b> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ВСЕЗАГАЛЬНОЇ КОНКРЕТНОСТІ» У ФІЛОСОФІЇ ВОЛЬТЕРА .....	168